

A KECSKE.

A templom egyik bejárata fölött ma is ott van a kecskének címerpajzsba helyezett képe s a templom neve ma is «kecsketemplom» a nép száján. Ma Szent Benedek fiai szolgálják benne az Urat.

A KECSKE a zsenge füvet legelte az Ikva partján. Ügyet se vetett a köréje sereglett vitézekre és pórokra, barátokra és mesteremberekre. Gazdája, az öreg Márton, Miklós plébános pásztora hosszú botjára támaszkodva állt mellette s ő is eleresztette a füle mellett, amit szájról-szájra adtak egymásnak az emberek körülötte:

— Ez az a kecske! Ez találta a kincset. . .

Fönt, Miklós plébános házában, a szélesen terpeszkedő tölgyfaasztalon garmadába rakva kérkedett a kincs. Kedve telhetett benne, hogy a tavaszi napsugár rátalált az ablakon át s csillogtatta-ragyogtatta aranyát-ezüstjét, tarka drágaköveit. Volt ott minden, amit csak mives keze aranyból-ezüstből, drágakövből kialakíthat. Ékes kard, cifra nyeregtársoly, nehéz lószerszám. Mindenféle fajta bilikom: karcsú, alig néhány kortynak való és széles talpú, öblös, amely egykettőre leveri a lábáról azt, aki hajtogatja. A temérdek marha nagyobb része templomi kincs volt. A keresztiek, gyertyatartók között még püspöknek való pásztorbot is akadt. Az egyik szentségtartóról — első tekintetre — azt hitte volna az ember, hogy nem is hideg aranyból van kiverve, hanem csodálatos csodaképen napsugárból formálta ki valamelyik angyal keze. Mintha látomást látott volna az ember szeme, ha ráesett tekintete az egyik ereklyetartóra. Oldalain a bethlehemi jászolban pihenő Gyermek-Jézus s a keresztrefeszített Isten Fia voltak kiábrázolva tarka zománcban.

Csönd ülte meg a nagy házat.

Miklós plébános, Péter várnagy, István bíró, Fülöp mester, Theodor, a kereszties lovag, Detre, a Szent János-rendjebeli vitézek commendatora csak álltak a kincset bámulva meredt, riadt tekintettel.

Már megmondták, amit mondani akartak. Most már a kincsen volt a sor. Az beszélt szótalán szóval. S amit mondott, az csak úgy forrt, kavargott, sistergett a szívekben. A kincs arról beszélt, aki egykor összeharácsolta galád marokkal. S szólt a vár uráról, akinek kezéből a bilikomot kicsavarta. A vitézről, akinek tetemét a csatatéren kifosztotta. S amire ennekutána kerítette rá a sort, attól még szebb rándultak a szemöldökök, még keményebbre szorultak az öklök. Mert

szólt az oltárról, amelyet az Istentől elrugaszkodott cudar szentségtelen kézzel megrabolt. A szent testről, amelyet a szentségtartóból földre szórt s csizmája sarkával megtiport.

Péter várnagy az imént még azt bizonygatta, hogy torony kell a város két szegeletjére, erre kell a kincs. Ha a király csak a maga kedves kunjaival dőzsöl, mi egyébben bizakodhatnék Sopron városa, mint falaiban, tornyaiban. Most mégis ő törte meg a csendet s odaszólt Fülöp mesternek :

— Igaz : ami az Istené volt, maradjon az Istené. Építsd meg a templomot !

A többiek némán rábólintottak.

Fülöp mester állt legközelebb az ablakhoz. Egy pillantást vetett le, oda, a falon túlra, a vásártérre, ahol a régi torony aljában a jórészt jövevény kalmárok, kézművesek faházai állanak. S már látta is, hogy ott épül Istennek az új háza. S látásra megnyílt szeme gyönyörűséggel szemlélte Sopron városa új templomát. Olyan lesz, ahogy eltervelte, ahogy megrajzolta a jobbjaiban tartott pergameneken. Kapuja fölött majd a Szűzanya terjeszti áldásra kezét. De ott lesz annak is a címere, aki fundálta a templomot. A kecske, az öreg Márton kecskéje a fundátor. Most is ott ugra-bugrál a patak partján. Csodálatos, hogy egy oktalan állat is eszköze lehet a nagy Istennek !

* * *

Szél támadt. Előljáróban végigsepert a szántóföldeken, a réteken. Majd sötét, haragos felhőket hajtott fel az ég boltjára. A pásztorgyerek eddig hason fekve, félkönyökére támaszkodva bámult a messzeségbe. Most egyszeriben talpra ugrott. Az erdő szélén, Ravazd és Víz ellenében, három lovas ember vonult. Elöl egy, mögötte kettő, nyilván a szolgálai. Merre igyekezhetnek? Erre nem vezet út . . . A gyerek nem töprengett sokat, elindult. Kis vártatva, arrább, az akol mellett, már ketten, ő meg az öreg Márton figyelték a három lovas embert.

Ime, gyalog szállnak. Egy megint elől megy s látni, hogy egyre lassítja lépteit. Különös : meg-megáll s szemügyre vesz egy-egy fát az erdőszélen. Mit szemlél azokon a fákon? Közben az alkonyat mind sietősebben száll lefelé, de azért a homályban is látni lehet, hogy egy helyen végre megállapodnak. A lovakat fához kötik s ásni kezdenek.

Az öreg Márton hangosan is kimondta, ami most egyszeriben eszébe villant :

— A kincset keresik !

Azt keresték. Hamarosan látták, hogy nincs ott. Erre néhány lépéssel odább kezdtek ásni. Az, aki nyilvánvalólag parancsokat osztogatott a másik kettőnek, szüntelen járt-kelt és vizsgálgatta a fákat.

Az öreg Márton észre sem vette, hogy, amint percről-percre nőtön-nőtt a homály, csak megindult s egyre közelebb lopódzott feléjük. Olyan nesztelenül lépkedett, hogy talán még a fű sem rezdült meg

lába alatt. A pásztorgyerekek nagy félénken csak egyet-kettőt lépett utána. Jobbnak látta elmaradni tőle.

Márton megállt. Visszahőkölt. Majd kimondta hangosan :

— Ez az ... Itt a hajlat ... Ez az a tölgy ... Most jó helyen kereskednek !

Keményeket csattantak a földbe vágódó ásók. Tompa puffanással hullottak, görögtek szanaszét a kidobált hantok.

Az öreg Márton szemét kimeresztve, lélekzetviassafojtva hajolt előre. Figyelt. Látta : most a harmadik is nekifog. De nem ásóval. Kardjával túrja a földet. Az acél fénye átvillog a homályon.

— Mit próbálkoznak még egyre? Nem látják, hogy annak a kincsnek már csak hült helyét lelik?

Ezt gondolta, mondta magában Márton, de ugyanekkor ilyenformát gondolt, mondott az a másik is. Csakhogy előbb nem szóval mondta ki, amit gondolt. Üvöltés szakadt föl belőle. Üvöltés, amelyről első hallásra azt sem lehetett tudni, emberi vagy állati üvöltés-e? De mintha mégis emberi hang volna ... Hiszen most már érteni is lehet, mit mond ...

Haj, csak ne lehetne érteni !

Az öreg Márton odakap a füléhez. Csak ne hallaná azt, amit hall ! Ilyen káromlást még talán sohasem hallott ember füle. Valami szörnyű, förtelmes lázadása volt ez egy léleknek a szent Isten ellen. Aki hallotta, az talán az örökkévalóságok örökkévalóságán át sem felejt-heti ...

Márton megfutamodik. Mit bánja, hogy lába alatt recseg a galy, döng a föld, riadtan rebben föl előtte az erdő madara !

Bozótba akad. Vissza kell fordulnia, hogy kiverekedhessék belőle. Erre olyat lát, amitől földbe gyökerezik a lába. A káromlást már nemcsak hallja : látja. Villogva csap föl amott a sötét égre, de fönn megfordul s zúgva, cikázva zuhan lefelé ...

Ha kegyetlen télidőn az ordások egymásra éheznek, közre kapnak egyet maguk közül, éhes fogukat belevágják : amilyen üvöltés annak a nyomorultnak a torkából fölszakad, olyan üvöltés riadt föl most onnan az erdőszélről.

Mit bánja az öreg Márton, hogy ronggyá szakad rajta a ruha, kitépi magát a cserjésből s futva fut, hogy ne lásson, ne halljon ... Kunyhója előtt földre veti magát ... Csak nyelné el a föld, hogy ne beszélhetne neki a füle arról, amit hallott, a szeme arról, amit látott ...

Hajnalban arra ébredt, hogy kecskéje nagyokat szökdös körülötte. Költögeti. Nem tudta mire vélni, hogy gazdája még nincsen talpon, holott az ég alján már magasra csapnak a lángok.

Keserves ébredés volt az ébredése. Mintha nem is álomból, hanem valami gyötrelmes kábultságból ocsúdott volna föl. S alig állt talpra — maga sem tudta, miért — elindult arrafelé, ahonnan este megriadt lélekkel elmenekült. Mögötte a kecske. Néhány lépés s

már elébe került. Az erdőszélen szokásos játékába kezdett. Megint csak a földet kaparta, túrta a szarvával. Kapóra jött neki ott a frissen kiásott föld: azt hajigálta befelé a gödörbe. Mikor megelégette, egy ugrással fönn termett a földhányáson. Akkor látja iszonyodva Márton, hogy véres a szakála.

A gödör mellett, az öreg tölgyfa gyökere között még ekkor is távol állt a vér...

* * *

A prior végigtekintett a refektórium népén. Társ kellett Mihály testvér mellé, aki indulóban volt, hogy alamizsnát gyűjtsön az ó-városban. S a prior ma is, ő mellé is az új frátert rendelte, akin harmadnapja van a kámzsa. Aztán nem mondta, csak gondolta:

— Ha most már Szegénység asszony szolgálata testének-lelkének gyönyörűsége, jó neki a zsákot hordozni.

S az indult is, hátán a zsákkal, csöndes örvendezéstől sugárzó arccal Mihály testvér nyomában.

Mihály testvér tudta, mi a szent eng delmesség s gondolatban sem tett ellenvetést a prior szava ellen. Azt azonban nem állhatta meg, hogy egy pillantást ne vessen társának bénán lecsüngő jobb karjára s ebben benne volt a kérdés:

— Mire megyek ezzel az emberrel? Hogy bírja el fél kézzel a zsákot?

Mint Szent Ferenc fiához illik, alázatos, szelíd szóval fordult társához, mialatt az Ikva hídja felé közeledtek:

— Nemde nem, a Keményfia Lőrinc seregében vitézkedtél a gaz Ottokár ellen? Mintha láttalak volna is...

Feje bólintásával igent felelt az új fráter.

— Ugyan melyik csatában sebesültél meg?

Erre fejét rázta a másik s halk hangon felelt:

— Nem harcon sebesültem meg.

Mihály tovább faggatta:

— Vitézi tornán esett meg veled?

Alázattal megint nemet intett az új fráter.

— Én az Istennel hadakoztam. S ő a tulajdon kardommal sujtotott vissza rám.

Mihály testvér nem tudta, mit értsen ebből. Miközben azon töprengett, hogyan kérdezze meg, amit kérdezni akar, áthaladtak az ó-város kapuja alatt. Itt be kellett térniök a Szent János-rendjebeli vitézek ispotályába. A kérdés bennszorult Mihályban. Éppen rátette kezét az ispotály ormóttan kilincsére. Ekkor azonban az utca kanyarulatánál meglátta az öreg Márton kecskéjét. Nem hagyhatta szó nélkül, oda-mutatott rá:

— Lásd, ez találta a kincset, amelyen a templomunk épült. Azzal már nyomta is lefelé az ispotály kilincset. A kilincs már nyikordult is egyet, amikor azt látja, hogy a társa csak megindul, csak

fut a kecske felé. Mitévő legyen? Utána ered, közben azonban megkísérli, hogy visszatérítse :

— Testvér, mi lelt? Itt az ispotályban várnak bennünket !

De a társa se lát, se hall. Már el is érte a kecskét. Büszkén, fejét magasra tartva, szakállán rázintva egyet, hangosat, rátartit mekkentve fogadja az. S mit tesz a fráter? Valami csodálatos nyájasság ragyogása gyullad föl arcán, odalép a nagy, oktan állathoz, ép baljával átkarolja és — Mihály testvér hinni se mer a szemének — nyilvánvaló, semmi kétség : csókkal akarja illetni.

A kecske azonban rosszra magyarázta a jó szándékot. Az ölelő kart nyaka egy rándításával lelökte magáról, egyet hátrált, leszegte a fejét s a következő pillanatban bizony felöklelte volna a frátert, ha Mihály erős karja szarvon nem ragadja.

Akkorra odaért az öreg Márton is. Kivette kezéből a nekiszilajodott állat szarvát s maga után vonszolta.

Mihály testvér homlokát kiverte ijedtében a veríték. Álmélkodva törölte le kámzsája ujjával.

Dicsőséges Szent Ferenc az ég madarainak prédikált, társalkodott még olyan fenevaddal is, mint a gubbiói farkas, de hogy valaki csókkal illessen egy rút kecskebakot, ilyen tökéletes alázatosságról nem hallott még . . . Vajjon azért volna méltó erre ez az oktan állat, mert megtalálta a kincset, amelyen templom épülhetett az Úr dicsőségére?

Amint tekintete ráesett társára, még jobban megnövekedett álmélkodása. Tökéletes vígság fényeskedett annak arcán s ép balját magasra emelte, mintha hálaáldozatot mutatna be az oltár előtt . . .

Az ég boltját reggeltől fogva lomha, kedvetlen felhők borították. De a nap most mégis megmutatta, hogy övé a hatalom odafönn. Egyszeriben szétkergette a felhőket s teli marokkal szórta le a sugarat emberre és állatra, kámzsás barátra és ispotályra, mindenkire és mindenre . . .

Br. Podmaniczky Pál.

Ma rám gondoltál,

tudom,

ne is tagadd!

— . . . ma melegebben sütött a nap,

mint máskor,

lággyabban ölelt a szél,

s a hold úgy ragyogott

az alkonyodás felett,

mint a szemed!

Alföldi Géza.